

Današnji čas vse naprej hití To povsod slišimo, povsod beremo; in prav je, de nismo zaspanci. Pa ravno kmetijstvu bi napredek nar bolj potrebin bil. Tode, kakor je zgorej naznanovano bilo, to je kratko in malo nemogoče, ako ne bodemo gor in hribov popred, kakor vse drugo, boljši obdelovati začeli.

Prizadevajmo si tedaj od zdej naprej za svoje gore in hribe in gojzde sploh na vso moč skerbeti, de jih v boljši stan pripravimo; — saj bo le v naš in naših naslednikov veliki dobiček!

Kakó bi se pa to začeti in storiti moglo, poskusimo v sledečim poduku razodeti.

(Konec sledí.)

Naznanik novih postav, ktere je bolj sploh vediti potreba.

Pod tem nadpisam bojo „Novice“ oznanovale vse važniši nove postave ne v težko razumljivi besedi, ampak prav po domače. Danes začnemo z nekterimi, ki so v 34. delu „deželnega zakonika za krajnsko kronovino“ zapopadene.

1. *Ces. kralj. deželna vikši sodnija razglasi sodnijskim vradijam ali gosposkam, kako se je takrat ravnati, če kak posestnik svoje zemljiše ali grunt razdeliti ali na kose prodati hoče.* Po novi postavi so zemljiša oprostene vsiga podložitva; posestnik je vsak sam svoj gospodar, tedaj zamore s svojim zemljišem storiti, kar koli hoče. Vunder razdelitev zemljiš ne more in ne sme brez konca in kraja biti, ampak se mora po nekakšnih postavah ravnati, scer bi utegnila nezmerna razdelitev zemljiš deželi v škodo biti in namest manjšiga števila premožnih kmetov bi zadobila le veči število beračev. Ravno za to se zdej postava izdeluje. Dokler pa gotove postave ni, je ministerstvo ukazalo, de naj sodnijske vradnije (ne kantonske poglavarstva) to opravilstvo prevzamejo, posestniki pa, ki kakošno zemljiše razkositi hočejo, naj se ta čas takóle ravnajo: De se odpis in prepis v gruntnih bukvah zgoditi zamore, je treba, de posestnik ali vdeležniki te spremenitve grunta napravijo spisani dokazek vsih na to zemljiše spadajočih cesarskih gruntnih davkov (fronkov) in družih odrajtvil, ki to zemljiše zadevajo, in ga c. k. sodni predložé; — namest téh dokazkov znajo pa tudi že storjene sodnijske prerajtvila veljati. Ako vtambulirani upniki v razdelitev grunta ne privolijo, se zna po gori ukazani poti scer razdelitev tudi zgoditi, tode vsi dolgovi, ki so na razdeljenim zemljišu, se v gruntnih bukvah ob enim na razdeljene dele utambulirajo ali prepíšejo.

2. *Po ministerskim ukazu se imajo stroški za vkvartiranje šandarmarije iz davkove naloge vsih naravnih davkov, tedej tudi iz dohodnine, to je, iz dohodkinih davkov, poplačevati.*

3. Ker so opravila c. k. kantonskih poglavarstev po novih postavah od opravil c. k. sodnijskih vradij natanjko ločene, ne gréjo dražbe ali licitirenge, naj so kakoršne koli, kantonskim poglavarstvom, ako zadevajo dražbe zasebnikov ali privatnih oséb. Kantonske poglavarstva in županijski predstojniki se nimajo tedaj več tacih dražb vdeleževati.

4. Krajnsko deželno poglavarstvo da po ukazu ministerstva na znanje, kakošne pečatnike naj si županije napravijo, ter pravi: Če ima kakošno mesto, terg ali vas že po starih pravicah ali brez ovérka po stari šegi kakošin posebin pečat, naj se ga posluži tudi prihodnje, čeravno morebiti dozdej tudi v rabi ni bil. Tudi si zna kakošno novo znamnje v pečat izvoliti, samo bistveno znamnje praviga gërba (vópna) ne deržavniga ne kronovinskiga ne sme biti. Ako kakošna žu-

panija prav gërb imeti hoče, mora za-nj prositi. Naj pa že pride na pečat kakoršno koli znamnje ali pa nobeno, mora po obstoječih postavah saj na vsak pečat v jeziku tistiga kraja tale obpis priti: „Uradni pečat županije — — —.“ Scer zna pečat napravljen biti za natiskovanje s tiskarskim černilam, ali za natiskovanje v vósek.

5. Ministerstvo je ukazalo: če se kdo hoče vojašine odkupiti, ki pa še ni v vojaških létih (de je namreč premlad), se mu mora to vselej dovoliti, če odkupni denar vloži. Taki se pa smejo od števila novincov, kamor so prišteti, še le potem odsteti, ko so še res v starost za vojašino stopili.

6. Po naznanilu ministerstva ne bo treba županijam več iz Dunaja pošiljaniga deržavniga zakonika jemati, ampak le deželni zakonik, v kteriga bojo prišle prihodnjič vse deželo dotikajoče postave.

Dobrovoljen svet,

kako se je v županijskih zborih obnašati in govoriti.

Spisal Ambrož. *)

Županije po ustavni napravi so dogotovljene in tudi župani so izvoljeni, kterih posebna dolžnost je, zbere svetovavcov tako voditi, de se v lepim redu in brez prepíra potrebni sklepi storé, posebno tam, kjer je več odbornikov.

Svobodna županija se more sama sebe vižati, to je, po izvoljenih možéh vse županijske opravila opravljati. Zaupni možje, ki v ta namen vkup pridejo, se morajo pa tudi tako vésti, de pokažejo, de imajo potrebno previdnost in tako obnašanje, kakoršno se sme od razumniga možá pričakovati.

Kjer koli več ljudi skup pride, se večidelj veliko govori, — pa ne tam, kjer se veliko govori, se tudi vselej modro sklepa, ampak le tam, kjer se po pameti govori. De se pa polagama in v lepim redu govori, ne smejo vsi pričijoči na enkrat gobezdati, zakaj iz take čubodre izvira zmešnjava, na zadnje clo kreg in prepír — ali pa še kaj hujšiga! De se kaj taciga ne pergodi, ampak de se v zborih, kjer več odbornikov skupej pride, lepo in vse poredama godí, je treba, de vsak vé, kako se je v tacih zborih obnašati.

V vsih zborih je vpeljan nekakšni red, po kterim se pomenki ravnajo. De se bojo vedili tudi naši slovenski župani in odborniki v zborih lepo vésti, naj beró sledeče podučenje in se po njem ravnajo. Težko ni.

Kader se svetovavci ali odborniki s županam v zbor snidejo, naj začne župan s prvo besedo zbor, in naj oznani vse opravila, ktere so za tisti zbor ali sejo odločene.

Po tem naj posamesne opravila po versti v pomen in pretresovanje vzame, in naj razodene, kaj de je njegova misel v ti zadevi. Kader on govori, naj vsi drugi svetovavci molcé in naj dobro pazijo na njegove besede. Kader neha župan govoriti, naj popraša okolj: kdo de izmed svetovavcov v ti zadevi hoče besedo povzeti, in ako se jih več oglasi, naj jih po versti zapiše, kakor so se oglasili, in ravno v ti versti naj tudi vsi k besedi pridejo.

*) Z velikim veseljem smo sprejeli od g. Ambroža pričujoče podučenje, ki se nam prav potrebno zdi, de se bojo vedile tudi naše županije po Slovenskim v zborih možko in v lepim redu obnašati. De bi pa to vsi naši župani in odborniki po deželi sami po sebi vedili, nihče terjati ne more, ker je to popolnoma nova reč. Nihče pa ni bolj v stanu, to podučenje bolj na tanjko in prav po domače razložiti, kakor ravno gosp. Ambrož, ki je tudi za Ljubljansko mestno županijo osnovo pravilniga reda sostavil, in kterimu, kakor naši bravci sami dobro vedó, domača beseda tako gladko teče, de jo je veselje brati. Obljubil nam je, v téh zadevah več za »Novice« pisati. Vred,

Dokler kak svetovavec ali odbornik govori, se nikakor ne sme ne župan ne kak drug svetovavec v besedo vtikovati, ne besede pregrizniti, ga ne motiti ali dražiti. Če pa govornik le predolgo govori, če brez premisljaka čenča, kakor de bi otróbe vézal, če odskakva od zapopadka govorjenja, če razžaljivo, sirovo, neotesano ali zabavljivo govori, naj ga župan spodobniga govorjenja opomni; in ako ponovljeniga opominvanja ne porajta, naj mu besedo ustavi, to je, dalje govoriti prepové. Drugač je spodobno eno ali drugo reč grajati, drugač pa sirovo zabavljanje; — prvo je vsakimu pripušeno, ako to, kar graja, tudi dokazati vé, — drugo pa se ne spodobi v poštem zboru.

Če govornik kak poseben predlog ali nasvèt stori, naj ga župan od besede do besede zapiše, ali naj ga od govornika spisaniga tirja. To je zato potrebno, de se pri poznejim glasovanji na tanjko vé: kaj de ta ali uni svetovavec želí.

Kader en govornik neha govoriti, naj poprime besedo tisti, ki je za njim na versti. Za to mora župan dobro paziti, de le v tem redu govorniki k besedi pridejo, kakor so se za njo oglasili.

Kader je govorjenje v eni reči dokončano, to je, kader nobeden več kaj povedati nima, naj župan glasovanje napové. Glasovanje je tisto opravilo, po katerim se zvé, za kateri predlog (ali manengo) je več glasov (ali štim).

Župan napové versto, po kateri se predlogi v glasovanje vzamejo. On mora presoditi, kateri predlog (ali ktera maninga) je poprej, in ktera poznej v glasovanje vzeti, in potem v kratkih besedah predlog oznani in poprašá: kdo de pristopi k temu predlogu? Glas (ali štima) se med večim številam odbornikov narboljši tako razodene, de tisti, ki predlog poterdijo, eno roko kviško vzdignejo. Če jih je več, ko polovica zbornikov roke kviško vzdignilo, je predlog poterjen in veljá za sklep, po katerim se mora po tem ravnati, in vsi drugi predlogi, kateri so temu poterjenimu nasproti, odpadejo in ne veljajo nič.

Kader je tako sklep v eni reči storjen, poprime župan spet besedo, in drugo opravilo v pretresovanje prinese, in se spet tako obnaša, kakor je bilo do zdaj povedano.

Kader so tako vse reči dokončane, neha posvetovanje, ako noben odbornik morebiti še kaj družiga v posvetovanje ne predloží.

Prav dobro bi bilo, ko bi se vse govorjenje v zapisnik ali protokol zapisalo, zato de ostane k vednimu spominu in za spričevanje, ko bi se primerilo, de cez županijske sklepe kako pričkanje postane. Ako pa vsiga govorjenja ni mogoče v protokol*) zapisati, se morajo vnder predlogi in sklepi na tanjko, kakor so bili storjeni, zapisati, in de je vse tako gotovo, naj župan po dokončanem zboru protokol vsim pričjočim predbere. Potem naj župan in en ud zborá protokol podpiseta. Protokol se shrani v županijski pisarnici.

Ker so zbori očitni, namreč de sme vsak odrašeni poslušat priti, kaj se v njih sklepa in kako se ta ali uni mož obnaša, se mora pa še opomniti, de poslužavci se morajo mirno zadržati in se v nobeno reč vtikati, ako se zato razločno ne vprašajo. V tacih zborih nima nihče pravice govoriti, kakor izvoljeni županijski možje.

Národské staríce.

Pervi list.

Ljubi moj Jože!

Lepo Te zahvalim, da si mi iz Ljubljane do zdaj vselej proti svoje „Novíce“ pošiljal, kakor si jih sam

*) Ljubo bi nam bilo, ko bi nam g. Ambrož prihodnjič en izgled taciga protokola dal. Vred.

prebral. Prosim Te za to ljubav tudi zanaprej. Vidiš, kako si me že spreobernal. Perva dva tečaja „Novíc“ si mi bil posilil; zdaj Te pa sam za nje prosim, in še lepo prosim, ker od dolziga časa po njih, ne vém kaj bi počel, če jih proti ne dobivam. Kako se Ti hočem jez revež hvaležniga skazati? Rad bi ti iz naših hribov kako novico za to pisal; pa tu se nič važniga ne zgodi. Če tu kak nov sneg pade, ga iz Ljubljane sam vidiš. Če per nas drevje s cvetjem spomlad oznanuje, jo je okoli Ljubljane zdavnaj oznanilo. To je zdaj od tod najvažniši novica, da so mi vse ovce poginile; metuljave so bile; tudi drngim sosedam maloktera ostane.

Da se ti bom pa vsaj nekoliko hvaležniga za „Novíce“ skazal, sim iz starih latinskih pisateljev nekoliko narodskih staríc nabral, da Ti jih bom za Tvoje „Novíce“ pošiljal. Ti že véš, kaj se pravi národnost, národen ali narodski, vender pa, preden Ti kaj več od narodskih staríc pišem, naj Ti povém, kako sim sosedam besedo narodnost in narodski ali národni razlagal. Bral sim jim nekaj iz eniga lista „Novíc“, kjer je s pohvalo slovenska národnost v misel vzeta. Vsi se začnejo smejeti in pravijo: No, tako je to hvale vredno, če smo Slovenci štorklasti in nerodni! Tudi mene je smeh posilil. Marsikdo je še kako smešno od nerodnosti perstavil, kakor si lahko sam misliš. Na to sim jim ob kratkim rekel: Kaj je nerodnost in neroden, to že veste; národnost in národen ali narodski je pa vse kaj družiga. Národnost ali narodovnost je zapopadek ali obsežek vsih posebnost in lastnost, šeg in navad, ktere se per kakim narodu sploh najdejo in ga od družih narodov večidel ločijo. Tako ima slovenski národ, tako ima nemški národ, tako ima francoski národ svoje posebne šege, navade, lastnosti ali z eno besedo svojo národnost, ktera ga od družih narodov razločniga dela. Kaj sim sosedam vse od narodnosti po domače pravil, Ti bom še v nekterih listih pisal, preden začnem od narodskih staríc govoriti.

Letas, da Ti nekoliko družiga pišem, smo slabo potico imeli, namest z orehi je bila z makam potresena; pa tega nismo vajeni; orehi so bili pozebli, sterdi pa še čbelarji za čbele preživiti ne bodo imeli. Slaba bo tudi za kolač. Da bi se bila létina v vsim čisto tako slabo obnesla, kakor létas, tega ne vémo kmalo. Bog Te obvaruj in spomni se

svojiga stariga prijatla
Benkoviga Toneta.

Očitna prošnja na vse slovenske domorodce.

Nek domorodec je v 50. listu lanskich „Novíc“ podpisanama večo pazljivost iskazal, kakor jo zasluživa, ker najni trud za podučevanje gimnazijalske mladeži Marburške v slovenskim jeziku s pohvalo opomeni. Res je, da uk od rok gré, ali da bi se že bil dognal na stopinjo popolnosti, še se réci ne more, ker učenci še dosti podučivnih pomočkov pogrešajo. Eden takoršnih narbolj potrebnih je slovenska knjižnica (biblioteka) pri tem gimnazii. Glavnica gimnazija je slaba, in pri novih šolskih popravah jo na vse strani vlečejo. Ker se za ukovanje (študiranje) dan današnji več denarjev potrebuje, kakor nekdej, tako je učencu sila težko, si razun šolskih bukev še drugih omisliti, ktere bi za njegovo privatno omiko koristne bile. Ne bi li verli domorodci temu započetu (vstanovljenju slovenske biblioteke pri Marburškim gimnazii) v pomoč priskočili, in bukve, časopise i. t. d., katerih jim več ni treba, velikodušno podariti blagovolili?